

Jogi melléklet

Külgazdaság, LXIV. évf., 2020 január–február (1–18. o.)

Az Európai Unió és az Egyesült Királyság nemzetközi magánjogi kapcsolatrendszere a brexit után

RAFFAI KATALIN

2020. január 31-én az Egyesült Királyság kilépett az Európai Unióból, ami után elkezdődött egy 2020. december 31-ig tartó átmeneti időszak. A tanulmány azt foglalja össze, hogy a brexit után hogyan változik a nemzetközi magánjogi kapcsolatrendszer az Európai Unió és az Egyesült Királyság között.

Journal of Economic Literature (JEL) kód: K000 Law and Economics: General; K30 General; K39 Other.

1. Bevezető gondolatok

A *Külgazdaság* 2019. évi 11–12. számában megjelent tanulmányban Horváthy Balázs¹ részletesen áttekintette az Európai Unió (továbbiakban: EU) és az Egyesült Királyság közötti nemzetközi kereskedelmi kapcsolatok alakulását a brexit utáni időszakban. A jelen tanulmány folytatja az Európai Unió és az Egyesült Királyság közti viszonyrendszer vázolását, de ezúttal egy másik, a személy- és vagyonforgalom szempontjából kiemelten fontos terület a nemzetközi magánjogi viszonyok aspektusából. A nemzetközi magánjogi viszonyok, ahogyan az elnevezéséből is következik, magába foglalja a magánjogi viszonyok teljes körét a joghatóságtól kezdve a személyes és családi, dologi, szellemi alkotások, kötelmi, öröklési jogán keresztül a külföldi határozatok elismeréséig és végrehajtásáig. A tanulmány, igazodva a szakfolyóirat profiljához, valamint az előző számban megjelent tanulmányhoz kizárólag

Dr. Raffai Katalin, tanszékvezető egyetemi docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Nemzetközi Magánjogi Tanszék. E-mail: raffai.katalin@jak.ppke.hu

<https://doi.org/10.47630/KULG.2020.64.1-2.1>

¹ Horváthy [2019].

a polgári és kereskedelmi, és azon belül a kötelmi jogviszonyok nemzetközi kapcsolatszeretét tekinti át az EU és az Egyesült Királyság között.²

A nemzetközi magánjog tárgyát tekintve azokkal a határon átnyúló, releváns külföldi elemet tartalmazó magánjogi jogviszonyok elbírálásával foglalkozik, amelyek éppen a tényállásban fellelhető külföldi elemek vagy elemeken keresztül kapcsolódnak több jogrendszerhez is, azok összeütközését (kollízióját) eredményezve. A külföldi elem megnyilvánulási formája változatos: kapcsolódhat személyekhez, eseményekhez, cselekményekhez, dolgokhoz stb. A kollíziós probléma feloldására hivatott nemzetközi magánjog feladata hármas:

- meghatározni azt a fórumot (bíróság vagy más hatóság), amely a kollíziós tényállásból fakadó jogvita elbírálására jogosult,
- kijelölni azt a jogrendszert az egymással versengő jogrendszerek közül, amelynek anyagi jogi szabályait alkalmazza a fórum,
- meghatározni azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik az egyik államban született nemzetközi magánjogi tárgyú bírósági vagy hatósági határozat elismerését és végrehajtását egy másik államban.

A modern nemzetközi magánjog kialakulásától kezdődően, vagyis a XX. század elejétől az egyes államok megalkották a saját nemzeti eredetű nemzetközi magánjogi szabályait (önálló törvényekben vagy a polgári törvénykönyvek részeként). Az egyes nemzeti jogforrások egymástól eltérően szabályozták a hasonló tényállásokat, ezért már a kezdetektől felmerült a jog harmonizációjának nemzetközi szintű igénye, nemzetközi egyezmények keretei között, és ebben élen járt (és jár) a Nemzetközi Magánjogi Konferencia (*Hague Conference on Private International Law*).³ Az Európai Gazdasági Közösség (továbbiakban: EGK) létrejötté, a belső piaci szempontok érvényesítése új impulzust adtak a harmonizációnak. A jogharmonizáció még magasabb szintre lépett az európai integrációval és ezzel egyidejűleg szétfeszítette a hagyományos nemzetközi magánjogi kereteket. Az uniós nemzetközi magánjog másodlagos jogforrásokon (rendeletek és részben irányelvek) keresztül szabályozza

² Az uniós terminológiát tekintve nincs egységes elnevezés, a joghatósági kérdésekben az uniós jog a jogviszonyok tágabb körét felölelve polgári és kereskedelmi ügyekről beszél, míg a kollíziós jogban a szűkebb kört magába foglaló szerződéses és a szerződésen kívüli kötelezettségek szabályozására került sor eddig.

³ A Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia egy nemzetközi, kormányközi szervezet, amelynek célja a szervezethez csatlakozott államok nemzetközi magánjogi szabályainak fokozatos egységesítése. Főként multilaterális nemzetközi egyezményeket dolgoz ki, de biztosítja a szükséges nyomon követést is. Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=LEGISSUM%3A116016>. A különböző nemzetközi magánjogi témákban kidolgozott egyezményekről lásd: <https://www.hcch.net/en/home>

az uniós érintettségű nemzetközi magánjogi jogviszonyokat, amely meghatározza a tagállamok jogalkotási mozgásterét. Az uniós jog elsőbbsége kizárja a rendeletek tárgyi hatálya alá tartozó kérdésekben a tagállami hatáskört, ezért ezek a szabályok felváltják a tagállami nemzetközi magánjogi szabályokat. A nemzeti jogalkotási hatáskör pedig kizárólag az ún. maradék hatáskörben adott a tagállamoknak, vagyis azokban a tárgykörökben, amelyek kívül esnek a rendeletek hatályán. Az ezredfordulót követő intenzív uniós jogalkotás eredményeként a tagállamokhoz kapcsolódó nemzetközi magánjogi jogviszonyok jelentős része rendeletek által (egységesen) szabályozott.

Számos uniós jogi instrumentum témája részben vagy egészben átfedi a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia munkaterületeit. A nemzetközi magánjogi jogegységesítést célzó együttműködés még szorosabbá vált 2007. április 3-a óta, vagyis az Európai Uniónak a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferenciához történt csatlakozása óta⁴ a kidolgozandó egyezményekre vonatkozó tárgyalásokon teljes jogú tagként vesz részt, az elfogadott egyezmények pedig minden tagállamban automatikusan kötelezőek.

Ebből, a vázolt nemzetközi magánjogi környezetből szakadt ki az Egyesült Királyság a kiválási folyamat következményeként.

A tanulmányban arra a kérdésre keressük a választ, hogy a brexittel a tagállami státusból kieső és harmadik állammá váló Egyesült Királyság és az Európai Unió között milyen együttműködés mentén valósulhat meg a jövőben a nemzetközi magánjogi viszonyok rendezése.

Először röviden áttekintjük az utolsó másfél hónap kilépési eseményeinek kronológiai sorrendjét⁵ (*2. Az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unióból*); utána bemutatjuk az Egyesült Királyság speciális státusát a polgári és igazságügyi folyamatokban való részvételben (*3. Az Egyesült Királyság részvétele a polgári és igazságügyi együttműködésben*); megvizsgáljuk, hogy milyen együttműködési lehetőségek maradnak az érintettek számára a polgári és kereskedelmi ügyek terén (*4. Az Európai Unió és az Egyesült Királyság nemzetközi magánjogi kapcsolatai az átmeneti időszak után*), végül a tanulmányt egy rövid összeggzéssel zárjuk (*5. Összegző gondolatok*).

⁴ A Tanács Határozata (2006. október 5.) a Közösségnek a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferenciához való csatlakozásáról (2006/719/EK). Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32006D0719>

⁵ A kilépési folyamat állomásainak részletes áttekintéséhez lásd: <https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/eu-uk-after-referendum/>

2. Az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unióból

Az Egyesült Királyságban 2019. december 12-én tartott előrehozott általános választások eredménye már történelem: *a brit Konzervatív Párt 2019. december 13-án, Boris Johnson vezetésével megnyerte az általános választásokat*, a választási eredmény közvetlen hozadéka, hogy előrevetítette az Egyesült Királyság 2020. január 31-i kilépését az Európai Unióból.

Tekintsük át röviden, kronológiai sorrendben a kilépés szempontjából fontosabb politikai eseményeket a 2019. december 13. és 2020. január 31-e között eltelt időszakban.

Az Európai Tanács 2019. december 13-án rendkívüli ülést tartott, amelynek központi témája a kilépés utáni kapcsolatokra vonatkozó tárgyalások előkészítése, a kilépésről rendelkező megállapodás időben történő megerősítése és hatékony végrehajtása volt.

A december 13-i Európai Tanács ülés után közzétett feljegyzés következtetéseai röviden a következők:⁶

- hangsúlyozta elkötelezettségét, hogy a kilépés rendezett módon, a kilépésről rendelkező megállapodás alapján történjen,
- megerősítette, hogy a korábbi politikai nyilatkozatokkal összhangban a jövőben a lehető legszorosabb kapcsolatot kívánja kialakítani az Egyesült Királysággal, mely kapcsolatnak a jogok és köteleességek egyensúlyán kell majd alapulnia, és egyenlő versenyfeltételeket kell biztosítania,
- felkérte a Bizottságot, hogy a kilépést követően azonnal nyújtson be a Tanácsnak átfogó megbízástervezetet az Egyesült Királysággal kialakítandó jövőbeli kapcsolatokra vonatkozóan,
- felkérte az Általános Ügyek Tanácsát a vonatkozó határozatok és tárgyalási megbízás gyors elfogadására.

2020. január 24-én Charles Michel, az Európai Tanács elnöke és Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke Brüsszelben, míg Boris Johnson miniszterelnök Londonban aláírták az Egyesült Királyság kilépéséről rendelkező megállapodást.

2020. január 29-én az Európai Parlament plenáris ülése jóváhagyta a kilépésről rendelkező megállapodást. Az Európai Parlament január 29-én szavazott a megállapodással való egyetértéséről. Ezt követően 2020. január 31-én éjfélkor az Egyesült

⁶ Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/41808/13-euco-art50-conclusions-hu.pdf>

Királyság kilépett az EU-ból, ettől az időponttól kezdődően már nem tagállamnak, hanem harmadik országnak tekintendő.

A kilépés pillanatától megkezdődött a *várhatóan 2020. december 31-ig tartó 11 hónapos átmeneti időszak*, amelynek elsődleges célja, hogy az Egyesült Királyság és az Európai Unió átfogó kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodást köthessen.⁷ Csakhogy a jövőbeni kapcsolatok sem korlátozódhatnak kizárólag a kereskedelmi viszonyokra. De mi a helyzet a határon átnyúló magánjogi viszonyok rendezésével?

Az átmeneti időszak végéig jórészt a jelenlegi szabályrendszer marad érvényben az Európai Unióval fennálló viszonyban. Kiemelendő, hogy ebben az időszakban az Egyesült Királyság továbbra is alkalmazni fogja az uniós jogot, azonban már nem rendelkezik képvisellel az uniós intézményekben, és az uniós döntéshozatalba sincs beleszólása. Az átmeneti időszak egy alkalommal – legfeljebb egy vagy két évvel – meghosszabbítható, amennyiben erről a két fél 2020. július 1. előtt megállapodik.

A harmadik állam státusából fakadó következmények: azon rendeletek és az irányelvek, amelyeket kizárólag az unión belüli jogviszonyokban kell alkalmazni, a kilépés után az Egyesült Királyság szempontjából elveszítik jelentőségüket, ez azt jelenti, hogy már nem lesznek automatikusan az angol jogrendszer része, és nem kell az angol bíróságoknak alkalmazni.

3. Az Egyesült Királyság részvétele a polgári és igazságügyi együttműködésben⁸

Nem célunk jelen tanulmányban átfogó jelleggel bemutatni az EU nemzetközi magánjogi forrásainak evolúcióját, mégis célszerű röviden áttekinteni azokat az elemeket, amelyek megmutatják az Egyesült Királyságnak a polgári és igazságügyi együttműködésben betöltött szerepét, azon belül az uniós nemzetközi magánjogi másodlagos forrásokhoz való viszonyulását, mert elengedhetetlen a jövőbeni folyamatok megértése szempontjából.

Az EGK megteremtésének alapvető célkitűzései a vámunió, a piaci szabadságok és a részes államok közti egyre szorosabb gazdasági együttműködés megteremtését célozták. Ezen célkitűzések egyik legfontosabb eleme a polgári és kereskedelmi ügyek területén a kooperáció minél szorosabbra fonása volt, amelynek a kezde-

⁷ Lásd: Horváthy [2019], 121–122. o.

⁸ Lásd: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hu/FTU_4.2.5.pdf

tekben a legfontosabb megnyilvánulási formája a részes államok közti ítéletek és határozatok elismerésének és végrehajtásának egyszerűsítése és egységesítése volt (ítéletek szabad áramlása).

*A polgári és igazságügyi együttműködés alapjait az 1968. szeptember 27-én az EGK akkori hat tagállama között Brüsszelben megkötött egyezmény rakta le (Brüsszeli Egyezmény), amelynek tárgya a polgári és kereskedelmi ügyekben a bírósági joghatóságról, a bírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló ügyekre irányult, és egységesítette ezek szabályait.*⁹

A Brüsszeli Egyezmény, amely 1973. február 1-jén lépett hatályba, jogi természetét tekintve „(...) különleges nemzetközi jogi szerződés (volt), amely az Európai Gazdasági Közösségek Alapokmányának 220. cikkében foglaltaknak megfelelően jött létre.”¹⁰ Kizárólag az EGK akkori tagállamai számára tette lehetővé és egyben kötelezővé a csatlakozást (zárt nemzetközi egyezmény), amely az *acquis communautaire* részeként elsőbbséget élvezett a nemzeti jogokkal szemben.

A *Brüsszeli Egyezmény ún. tüköregyezménye, a Luganói Egyezmény*¹¹ éppen a Brüsszeli Egyezmény területi hatályával összefüggő korlátozásokat feloldandó került megalkotásra és aláírásra 1988-ban az EGK és az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (továbbiakban: EFTA) között. A Luganói Egyezmény mind szerkezetében, mind tartalmában megfeleltethető a Brüsszeli Egyezménynek. A Luganói Egyezményhez csatlakozhattak az EGK és az EFTA államai, valamint azok az államok, amelyeket az egyezmény részes államai csatlakozásra hívtak fel.

A *maastrichti szerződés létrehozta a hárompilléres szerkezetet*, a bel- és igazságügyi együttműködés a harmadik pillérbe került, ekként a polgári együttműködés megvalósítása közösségi érdekké vált (ekkor még nemzetközi egyezmények formájában, ám a megvalósítás elmaradt). Az amszterdami szerződés ismét új lendületet adott az uniós nemzetközi magánjogi harmonizációnak, azzal, hogy a nemzetközi magánjogi kompetenciájú ügyek átkerültek az első pillérbe.

A *lisszaboni szerződés* újabb mérföldkövet jelentett az uniós jogegységesítés folyamatában, *hatályba lépésével kialakult a jelenleg hatályos jogi háttér, amely meghatározza az EU-ban a nemzetközi magánjogi jogegységesítés eszközeit.*

⁹ Egyezmény a bírósági joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról a polgári és kereskedelmi ügyekben. Kelt Brüsszelben 1968. szeptember 27-én (HL L 299., 1972. 12. 31., 32–47. o.).

¹⁰ Kengyel [2017], 12. o.

¹¹ Egyezmény a bírósági joghatóságról és a határozatok végrehajtásáról a polgári és kereskedelmi ügyekben. Kelt Luganóban 1988. szeptember 16-án (HL L 319., 1988. 11. 25., 9–21. o.).

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés EUMSZ¹² V. címe a szabadságon, biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség megvalósítását tűzte ki célként, az 1. fejezet 67. cikk (1) bekezdése kimondja:

„Az Unió egy, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget alkot, amelyben tiszteletben tartják az alapvető jogokat és a tagállamok eltérő jogrendszerait és jogi hagyományait.”

Az EUMSZ 67. cikk (4) bekezdése az előbbieket kiegészíti az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosításának alaptételével, amely a határozatok kölcsönös elismerésének elvén alapul.

„Az Unió – különösen a polgári ügyekben hozott bírósági és bíróságon kívüli határozatok kölcsönös elismerésének elvével – megkönnyíti az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést.”

Az európai uniós nemzetközi magánjogi jogegységesítés jogalapja – EUMSZ 3. fejezet 81. cikke, melynek értelmében az Európai Unió a határokon átnyúló vonatkozású polgári ügyek tekintetében igazságügyi együttműködést alakít ki, és ennek keretében intézkedéseket fogad el. A 81. cikk (2) bekezdés rendelkezése értelmében erre a rendes jogalkotási eljárás keretében kerül sor.¹³ A (3) bekezdése alapján a több államra kiterjedő családjogi kérdésekre vonatkozó intézkedéseket különleges jogalkotási eljárás keretében a Tanács állapítja meg. A Tanács az Európai Parlamenttel folytatott konzultációt követően egyhangúlag határoz. Ha a tagállamok egyetértésre

¹² Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata – Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata – Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata – Jegyzőkönyvek – Mellékletek – A 2007. december 13-án aláírt lisszaboni szerződést elfogadó kormányközi konferencia zárónyilatkozatához csatolt nyilatkozatok – Megfelelési táblázatok (HL C 326, 26.10.2012.,0001– 0390. o.).

¹³ 81. cikk (2) *„Az (1) bekezdésben foglaltak céljából az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében intézkedéseket állapít meg – különösen ha ez a belső piac megfelelő működéséhez szükséges –, biztosítandó a következőket:*

a) a bírósági és bíróságon kívüli ügyekben hozott határozatok tagállamok közötti kölcsönös elismerése és azok végrehajtása,

b) a bírósági és bíróságon kívüli iratok határokon túlra történő kézbesítése,

c) a tagállamokban alkalmazandó kollíziós, illetve joghatóságra vonatkozó szabályok összeegyeztethetősége,

d) együttműködés a bizonyításfelvétel terén,

e) az igazságszolgáltatáshoz való tényleges hozzáférés,

f) a polgári eljárások zökkenőmentes lefolytatását gátló akadályok megszüntetése, szükség esetén a tagállamokban alkalmazandó polgári eljárásjogi szabályok összeegyeztethetőségének előmozdításával,

g) alternatív módszerek kidolgozása a jogviták rendezésére,

h) a bírák, ügyészek és az igazságszolgáltatási alkalmazottak képzésének támogatása.”

jutnak az egyhangúság feloldásáról, egyhangú szavazással áttérhetnek a rendes jogalkotási eljárásra. A nemzetközi magánjogi tárgyú rendeletek többsége a 81. cikk (2) bekezdés szerinti eljárásrendnek megfelelően került megalkotásra.

Látszólag egy egységes koherens rendszer jött létre, amelyet azonban mégis megtör egyrészlől maga az EUMSZ a megerősített együttműködési eljárás keretei között megalkotott rendeletek szabályozásával, másrészt néhány tagállam, mint az Egyesült Királyság, Írország, Dánia¹⁴ speciális státusa.

A 81. cikk mellett a jogalkotás másik jogalapja a megerősített együttműködésről szóló EUMSZ 326–334. cikkek. Azokban a kérdésekben, amelyekben nem sikerül egyhangúságot elérni, a tagállamok egy csoportja kérelmet nyújthat be a Bizottsághoz, amely arra irányul, hogy megerősített együttműködést kívánnak létrehozni egymás között az adott területen. A megerősített együttműködés annak létrehozásakor valamennyi tagállam számára nyitva áll, ha megfelel az együttműködésre felhatalmazó határozatban megállapított részvételi feltételeknek. Bármely későbbi időpontban is csatlakozhat korábban távol maradó tagállam, ha ezeket a feltételeket teljesíti. E szerint a szabályozás szerint a megerősített együttműködés keretei között megalkotott rendeletekben a tagállamok részvétele opcionális, így ezek a rendeletek csak töredékes formában – a részt vevő tagállamokban – eredményezik az uniós jog egységesítését. A megerősített együttműködés alapján jött létre néhány nemzetközi családjogi tárgyú rendelet, mint a Róma III. rendelet¹⁵ és a házassági¹⁶ és élettársi vagyoni jogi ügyekről szóló rendeletek.¹⁷

A polgári és igazságügyi együttműködés jelenlegi rendszerének vitatott pontja bizonyos tagállamok különállása. Az Egyesült Királyság, Írország és Dánia kiegészítő jegyzőkönyvet csatolt először az amszterdami,¹⁸ majd a lisszaboni szerződés-

¹⁴ Dánia helyzete eltérő a másik két tagállamétól, de a tanulmány témájához kapcsolódóan nem szükségeszerű ennek ismertetése.

¹⁵ Tanács 1259/2010/EU rendelete (2010. december 20.) a házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról (OJ L 343, 29.12.2010, 10–16. o.).

¹⁶ A Tanács (EU) 2016/1103 rendelete (2016. június 24.) a házassági vagyoni jogi rendszerekkel kapcsolatos ügyekben a joghatóság, az alkalmazandó jog, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról (OJ L 183, 8.7.2016, 1–29. o.).

¹⁷ A Tanács (EU) 2016/1104 rendelete (2016. június 24.) a bejegyzett élettársi kapcsolatok vagyoni jogi hatásaival kapcsolatos ügyekben a joghatóság, az alkalmazandó jog, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról (OJ L 183, 8.7.2016, 30–56. o.).

¹⁸ Az Európai Unióról szóló szerződés (Konszolidált változat) – B. Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt jegyzőkönyvek – (4.) Jegyzőkönyv az Egyesült Királyság és Írország helyzetéről (1997.) (Hivatalos Lap, C 321 E, 29/12/2006, 0198 – 0200. o.).

hez, amelyben a szabadság, a biztonság, és a jog érvényesülése térségére hozandó intézkedések hatálya alól kizárták magukat.¹⁹

Az Európai Unió működéséről szóló szerződéshez csatolt 21. Jegyzőkönyv²⁰ értelmében az Egyesült Királyság és Írország fenntartották maguknak a jogot, hogy esetről esetre eldönthessék, részt kívánnak-e venni az előkészítő munkálatokban, de dönthetnek akár úgy is, hogy az elkészült jogi eszközhez utólag csatlakoznak. A valamely jogterületet érintő javaslat benyújtását követő három hónapon belül írásban jelenthetik be részvételi szándékukat. Az elfogadott uniós eszközhez történő utólagos csatlakozásuk bejelentéséről a Bizottság határozatot fogad el, a jogforrás az e határozatról szóló értesítés napjától alkalmazandó az érintett tagállamokban.

*Az Egyesült Királyság (és Írország) kiemelt státusa, amely opcionálissá teszi e tagállamok vonatkozásában a részvételt vagy a távolmaradást a rendeletek kidolgozásában és alkalmazásában, fenntartva a későbbi csatlakozás lehetőségét, az uniós nemzetközi magánjog differenciált integrációjához vezetett, és éppen a kölcsönösség elvét írja felül.*²¹

4. Az Európai Unió és az Egyesült Királyság nemzetközi magánjogi kapcsolatai az átmeneti időszak után

A rendeletek kizárólag a tagállamok fórumai számára jelentenek jogalkalmazási kötelezettséget, értelemszerűen harmadik államok fórumai tekintetében nem, ennek megfelelően harmadik államok bíróságai és más hatóságai számára nem áll fenn az uniós eredetű jog alkalmazásának kötelezettsége (lásd korábban). A következőkben röviden áttekintjük, hogyan alakulnak az Egyesült Királyság és az EU nemzetközi magánjogi kapcsolatai a tagállamok fórumai jogalkalmazási kötelezettségei szempontjából, különös tekintettel a polgári és kereskedelmi ügyekre.

¹⁹ Lásd részletesen: *Gombos* [2013].

²⁰ Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. Az Európai Unióról szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata. Jegyzőkönyvek. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés mellékletei. A 2007. december 13-án aláírt lisszaboni szerződést elfogadó kormányközi konferencia zárónyilatkozatához csatolt nyilatkozatok. Megfelelési táblázatok. (21.) Jegyzőkönyv az Egyesült Királyságnak és Írországnak a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség tekintetében fennálló helyzetéről (OJ C 202, 7.6.2016, 1–388. o.).

²¹ Lásd: *Pilich* [2017], 387. o.

Az uniós nemzetközi magánjogi rendeletek szabályozási tárgyukat tekintve három nagy csoportra oszthatók:

- joghatósági (Brüsszel Ia;²² Brüsszel IIa rendeletek²³);
- kollíziós jogi (Róma I.;²⁴ Róma II.;²⁵ Róma III. rendeletek);
- vegyes, joghatósági és kollíziós szabályokat (Tartási,²⁶ Öröklési,²⁷ Házassági és Bejegyzett élettársi vagyoni jogi kérdéseket szabályozó rendeletek) tartalmazók.

A joghatósági és a kollíziós jogi rendeletek rezsime eltérően alakul a brexit után. A tagállamok bíróságai a joghatósági rendeleteket nem alkalmazzák a brit érintett-ségű ügyekben, míg a kilépés a kollíziós rendeletek alkalmazását nem befolyásolja. Ez utóbbinak az oka az ún. *univerzális hatály (egyetemes alkalmazás), melynek jelentősége abban rejlik, hogy a rendelet szabályai által kijelölt anyagi jog (objektív jogválasztás) vagy a felek által választott jog (szubjektív jogválasztás) akkor is alkalmazandó, ha az harmadik állam anyagi joga, és nem tagállamé.* Például, ha egy adásvételi szerződés esetén az eladó szokásos tartózkodási helye²⁸ az Egyesült Királyságban található, míg a vevő szokásos tartózkodási helye Magyarországon, és a felek nem élnek a jogválasztás lehetőségével, akkor a szerződéssel összefüggésben felmerülő jogvita esetén a magyar bíróság a Róma I. rendelet 4. cikk (1) bekezdés a) pontja értelmében az eladó jogát köteles alkalmazni, vagyis az angol jogot. Ehhez hasonlóan alakul, ha a Róma I. rendelet hatálya alatt a felek az angol jogot kötik ki

²² Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (OJ L 351, 20.12.2012, 1–32. o.)

²³ A Tanács 2201/2003/EK rendelete (2003. november 27.) a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (OJ L 338, 23.12.2003, 1–29. o.)

²⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról (Róma I.) (OJ L 177, 4.7.2008, 6–16. o.)

²⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 864/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról (Róma II.) (OJ L 199, 31.7.2007, 40–49. o.)

²⁶ A Tanács 4/2009/EK rendelete (2008. december 18.) a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről. (OJ L 7, 10.1.2009, 1–79. o.)

²⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendelete (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről (OJ L 201, 27.7.2012, 107–134. o.)

²⁸ A rendelet 19. cikke értelmében ez a társaságok és a jogi személyiséggel rendelkező vagy jogi személyiség nélküli más szervezetek esetén a központi ügyvezetés helyével azonos, üzleti tevékenysége körében eljáró természetes személy esetén a szokásos tartózkodási helye az üzleti tevékenysége fő helye.

a szerződésükre irányadó jognak, akkor ez a jog lesz az alkalmazandó. Még az ún. egyoldalú jogválasztás esetén is, vagyis ha a tényállás minden eleme egy adott tagállamhoz kötődik, lehetőség van korlátozott keretek között harmadik állam jogának a kikötésére. Például, ha mindkét szerződő félnek a szokásos tartózkodási helye Magyarországon található, akkor is kiköthető az angol jog, de ebben az esetben a Róma I. rendelet 3. cikk (3) bekezdése értelmében kizárólag korlátozott jogválasztásra van lehetőség: a felek választása nem sértheti az egyébként irányadó állam azon jogszabályi rendelkezéseinek alkalmazását, amelyektől megállapodás útján nem lehet eltérni, korábbi példánknál maradván azt jelenti, hogy a magyar polgári jog kogens szabályaitól nem lehet eltérni, a jogválasztás kizárólag a magyar jog diszpozitív szabályai helyébe léphet. További korlátozást jelent a belső piac védelme érdekében megfogalmazott ún. belső piaci klauzula szabály, amely a 3. cikk (4) bekezdése szerint:

„Amennyiben a jogválasztás időpontjában valamennyi egyéb lényeges tényállási elem egy vagy több tagállamhoz kapcsolódik, a felek valamely nem tagállam jogára vonatkozó jogválasztása nem sértheti a közösségi jog – illetve adott esetben az eljáró bíróság szerinti tagállam jogában végrehajtott – olyan rendelkezéseinek alkalmazását, amelyektől megállapodás útján nem lehet eltérni.”

Jellemzően ilyen eltérést nem engedő, kötelezően alkalmazandó közösségi jogi eredetű, és a tagállami jogokban végrehajtott szabályok találhatóak a fogyasztót védő és a kereskedelmi ügynöki irányelvekben.

4.1. A joghatóság (elismerés és végrehajtás) meghatározásának alakulása polgári és kereskedelmi ügyekben

A joghatósági rendeleteknek nincs univerzális hatálya, ezek mindegyike közvetlen kapcsolódást feltételez az EU-hoz (például ha az alperes lakóhelye valamely tagállamban van, a tagállami bíróság és a per közötti szoros kapcsolat), melyek hiányában a tagállami bíróságoknak nincs joghatósága. A Brüsszel Ia rendelet a lakóhely elvét követi, a fő általános joghatósági szabály szerint a kereset azon tagállam bírósága előtt nyújtható be, amelyben az alperes lakóhellyel rendelkezik. Ha az alperes nem rendelkezik lakóhellyel valamely tagállamban, akkor a felhívott bíróság szerinti tagállam területén alkalmazandó nemzeti joghatósági szabályokat kell alkalmazni. Magyarország esetén ez az Nmj tv.-ben a X. fejezetben a Joghatóság és a XI. fejezetben a Külföldi határozatok elismerése és végrehajtása körében található

általános és vagyoni jogi ügyek szabályainak feleltethető meg. A joghatósági fejezetben a 88–100. §-okban, az elismerés és végrehajtás tekintetében a 109–115. §-okban találjuk a vonatkozó rendelkezéseket.

A fogyasztó védelme prioritást élvez az Európai Unióban, ezen elvvel összhangban a gyengébb felet érdekeinek védelmét garantáló, az általános szabályoknál kedvezőbb joghatósági szabályokkal kell védelemben részesíteni. E védelem kifejezésre jut a jogszabályok mennyiségében (joghatósági, anyagi jogi és kollíziós szabályokban egyaránt). E jogterület kiemelt fontosságát tükrözi az Európai Bizottságnak a kilépésre felkészülés jegyében kiadott közleménye, mely külön részletezi a fogyasztói szerződéseket érintő főbb változásokat.²⁹

Ha egy unióban lakóhellyel rendelkező fogyasztó valamely tagállami bíróságon keresetet nyújt be egy kereskedővel szemben, amelynek a központi ügyvezetése az Egyesült Királyságban található és a kereskedő tevékenysége a fogyasztó lakóhelye szerinti tagállamra irányul, akkor a kilépés nincs hatással a joghatóságra. Ezekben az esetekben a joghatóságra vonatkozó uniós szabályok érvényesek, vagyis a fogyasztó a lakóhelye szerinti uniós tagállamban perelheti a kereskedőt, függetlenül attól, hogy az az EU-ban vagy harmadik országban rendelkezik székhellyel. A joghatósági szabályok tehát változatlanok maradnak. A kilépés napjától kezdve azonban jelentős változás érinti az uniós tagállami bírósági határozatok Egyesült Királyságban való elismerését és végrehajtását (és fordítva), mert az első esetben az uniós tagállamok, míg a második esetben az Egyesült Királyság nemzeti szabályai lesznek irányadók.³⁰ *A Brüsszel Ia* rendelet 36.³¹ és 39. cikkei³² rendelkeznek a tagállami ítéletek kölcsönös automatikus elismeréséről és a végrehajtásról, ez azonban harmadik államok ítéleteire nem terjed ki. Az Egyesült Királyság kilépésével ez a szabály tehát

²⁹ Európai Bizottság: Közlemény az érdekelt felek részére az Egyesült Királyság EU-ból való kilépése és a fogyasztóvédelemre, valamint az utasjogokra vonatkozó uniós szabályok (Brüsszel, 2018. február 27. REV1). Lásd: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/consumer_protection_and_passenger_rights_hu.pdf

³⁰ TF50 (2017)9/2 – Commission to UK: Position paper on Judicial Cooperation in Civil and Commercial matters, lásd: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/essential-principles-civil-commercial-matters_en_0.pdf. A polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén érvényes uniós álláspont releváns alapelveit tartalmazza a kiadvány.

³¹ Lásd: „36. cikk

(1) A valamely tagállamban hozott határozatot a többi tagállamban külön eljárás előírása nélkül elismerik.

³² Lásd: 39. cikk

A valamely tagállamban hozott, az adott tagállamban végrehajtható határozat egy másik tagállamban is végrehajtható anélkül, hogy azt végrehajthatóvá kellene nyilvánítani.”

érvényét veszíti, és a polgári és kereskedelmi ügyekben született brit és tagállami ítéletek tekintetében megszűnik az automatikus elismerés és végrehajtás.

Az Európai Bizottság 2019. január 18-án és április 11-én kiadott közleményei³³ technikai útmutatással is szolgálnak, és megválaszolják azokat a gyakorlati kérdéseket is, amelyek e témákban felmerülnek. E szerint a kilépés napján a tagállami bíróságok előtt még függőben lévő eljárásokat a Brüsszel Ia rendelet szabályai alapján kell lefolytatni, ezzel szemben a kilépést követően indult eljárásokban fő szabály szerint már a tagállami nemzetközi magánjog joghatósági szabályai lesznek az irányadók. Kivétel a gyengébb fél védelmét szolgáló rendelkezések, melyeket kötelező jelleggel a kilépés után is alkalmazni kell. Ha az Egyesült Királyság bíróságai által hozott valamely határozatot a kilépés napja előtt végrehajthatóvá nyilvánítottak, de a végrehajtása még nem kezdődött el, akkor a kilépést követően a bírósági határozat továbbra is ugyanúgy végrehajtható. Az Egyesült Királyság bíróságai által hozott határozatokkal szemben a kilépés napjától kezdődően indított végrehajtási eljárásokra már nem alkalmazható az uniós jog, helyette a tagállamok nemzeti szabályai az irányadók, valamint egyes nemzetközi egyezmények, feltéve ha az EU vagy az uniós tagállamok és az Egyesült Királyság egyaránt részes felei az egyezménynek.

Felvetődik a kérdés, hogy az Európai Unió és az Egyesült Királyság közti polgári és kereskedelmi ügyekkel kapcsolatban a Brüsszel Ia rendelet helyett a korábban alkalmazott Brüsszeli Egyezményhez vissza lehetne térni.³⁴ A felvetés szinte azonnali aggályosnak és kivitelezhetetlennek tűnik több szempontból is:

- a Brüsszeli Egyezmény eredetileg az EGK hat tagállama között jött létre, eredetileg is kizárólag tagállamok csatlakozhattak és az *acquis* részét képezi, harmadik államok részére nem állt soha nyitva;

³³ Európai Bizottság: Közlemény az érdekelt felek részére az Egyesült Királyság EU-ból való kilépése és a polgári igazságszolgáltatásra, valamint a nemzetközi magánjogra vonatkozó uniós szabályok. Brüsszel, 2019. január 18. REV1 – amely a 2017. november 21-én kelt, az érdekelt feleknek szóló közlemény helyébe lép; lásd: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/civil_justice_hu.pdf. Európai Bizottság: Kérdések és válaszok az Egyesült Királyság EU-ból való kilépésével kapcsolatban a polgári igazságszolgáltatás és a nemzetközi magánjog területén. Brüsszel, 2019. április 11. Lásd: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/civil-justice-qa_hu.pdf

³⁴ Lásd: Gyuris [2018], 259. o.; Ungerer [2019], 396. o.

- a Brüsszeli Egyezmény helyébe lépett a Brüsszel I. rendelet,³⁵ majd a Brüsszel Ia rendelet, tehát az egyezmény hatálya már nem állítható vissza;³⁶
- ha a Brüsszeli Egyezményt fel lehetne is éleszteni, még mindig kérdéses lenne az újonnan csatlakozott tagállamok helyzete, akik soha nem voltak részesei az egyezménynek, mert csatlakozásuk időpontjában már a Brüsszel I. rendelet hatályban volt;
- a Brüsszeli Egyezményhez történő csatlakozás valójában az Egyesült Királyság számára sem lenne kedvező fordulat, mert az egyezményhez csatolt jegyzőkönyv az Európai Unió Bíróságát jogértelmezési jogkörrel ruházta fel,³⁷ amely bírói szervezet hatálya alól az Egyesült Királyság a brexitet követően kivonja magát.

A kilépés napjától kezdve a peren kívüli vitarendezés³⁸ rendelkezésre állását biztosító és az online vitarendezéshez³⁹ való hozzáférést megkönnyítő uniós jog szintén nem lesz alkalmazandó az Egyesült Királyságra nézve, és az Egyesült Királyságbeli kereskedők viszonylatában az online vitarendezési platform sem fog rendelkezésre állni.

*Reálisabbnak tűnik jelenleg az Egyesült Királyság csatlakozása a régi Luganói Egyezményt felváltó új Luganói Egyezményhez.*⁴⁰ Hasonlóan az 1988-as egyezményhez az új Luganói Egyezmény is csak részben tekinthető zárt rendszerűnek, mert az EU, Dánia, Svájc, Norvégia és Izland között megkötött egyezmény – az uniós tagállamok tengerentúli területein és az EFTA mellett – bármely más állam számára is nyitott a szerződő felek egyhangú beleegyezésével.

³⁵ A Tanács 44/2001/EK rendelete (2000. december 22.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (OJ L 12, 16.1.2001, 1–23. o.)

³⁶ Lásd: Brüsszel Ia rendelet „68. cikk.

(1) E rendelet a tagállamok között az 1968-as Brüsszeli Egyezmény helyébe lép, kivéve a tagállamok olyan területei tekintetében, amelyek az említett egyezmény területi hatálya alá tartoznak, és amelyekre e rendelet az EUMSZ 355. cikke alapján nem terjed ki.”

³⁷ Protocol concerning the interpretation by the Court of Justice of the convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgements in civil and commercial matters, (OJ L 204, 2.8.1975, 28–31. o.)

³⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2013/11/EU irányelve (2013. május 21.) a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről (fogyasztói alternatív vitarendezési irányelv), (HL L 165., 2013.6.18., 63. o.)

³⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 524/2013/EU rendelete (2013. május 21.) a fogyasztói jogviták online rendezéséről (fogyasztói online vitarendezési rendelet), (HL L 165., 2013.6.18., 1. o.)

⁴⁰ A 2007. október 30-án aláírt Egyezmény a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról. (HL L 147, 2009.6.10, 5–43. o.) Az egyezmény – a 69. cikkének (5) bekezdésével összhangban – az EU és Norvégia között 2010. január 1-jén, az EU és Svájc között 2011. január 1-jén, az EU és Izland között pedig 2011. május 1-jén lépett hatályba.

További jövőbeli együttműködési lehetőségként kell említeni a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia égisze alatt *A joghatósági megállapodásokról szóló 2005. június 30-án megkötött Hágai Egyezményt*.⁴¹ Az egyezmény fő célkitűzése kiszámíthatóvá tenni a nemzetközi kereskedelem alanyai számára a szerződő államban lakóhellyel rendelkező felek joghatósági kikötése esetén a nemzetközi vitarendezés szabályait. Az egyezmény a kizárólagos joghatósági megállapodásokra vonatkozik, azon nemzetközi polgári jogi és kereskedelmi ügyekben, amelyek az egyezményt alkalmazó országokat érintik. A részes felek között vannak uniós államok (Dánia önállóan csatlakozott 2018-ban), valamint EU-n kívüli államok is. Az egyezményt az Európai Unió 2009. április 1-jén írta alá,⁴² és 2015. június 15-én ratifikálta, amely ezáltal az kötelezővé vált valamennyi uniós tagállam számára (Dánia kivételével) és azon harmadik országok számára, amelyek ratifikálták.⁴³ Az Egyesült Királyság 2018. december 12-én letétbe helyezte csatlakozási nyilatkozatát az egyezményhez, azonban 2020. január 31-én az átmeneti időszakra tekintettel, arra való hivatkozással, hogy ezen időszak alatt még alkalmazza az uniós jogot, benyújtott egy 2020. december 31-ig szóló felfüggesztő nyilatkozatot.⁴⁴

Szintén említeni kell a *Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia legújabb egyezményét, a 2019-es Hágai Egyezményt a polgári és kereskedelmi ügyekben szünetelt határozatok elismeréséről*.⁴⁵ Az egyezmény eddigi egyetlen aláírója Uruguay, és azt a jövő fogja eldönteni, hogy a csatlakozók számát tekintve mennyire lesz „sikeresnek” mondható.

Végül, de nem utolsósorban hangsúlyozni kell, hogy mindkét multilaterális nemzetközi egyezmény részleges átfedést mutat a Brüsszel Ia rendelettel, azonban teljes mértékben nem alkalmasak annak kiváltására.

⁴¹ Lásd: The Hague Convention of 30 June 2005 on Choice of Court Agreements. <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/specialised-sections/choice-of-court>

⁴² A Tanács 2009/397/EK-határozata (2009. február 26.) a joghatósági megállapodásokról szóló egyezménynek az Európai Közösség nevében történő aláírásáról (HL L 133, 2009.5.29., 1–13. o.)

⁴³ A Tanács 2014/887/EU-határozata (2014. december 4.) a joghatósági megállapodásokról szóló, 2005. június 30-i Hágai Egyezménynek az Európai Unió nevében történő jóváhagyásáról (HL L 353., 2014.12.10., 5–8. o.). Az egyezmény 2015. december 1-jén lépett hatályba.

⁴⁴ Lásd: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/notifications/?csid=1318&disp=resdn>

⁴⁵ Convention of 2 July 2019 on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil or Commercial Matters. Lásd: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=137> Az egyezményt egyelőre Uruguay írta alá.

4.2. Az alkalmazandó jog alakulása a kötelmi ügyekben

A Róma I. rendelet alkalmazására univerzális hatályának köszönhetően (lásd korábban)⁴⁶ de facto nem lesz befolyással az Egyesült Királyság kilépése, mert a tagállami bíróságok számára a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jog meghatározása körében ez az egyetlen, kötelező jelleggel alkalmazandó jogi instrumentum.

A fogyasztói szerződésekre, a joghatósági szabályokhoz hasonlóan, speciális rendelkezések irányadók. A Róma I. rendelet 6. cikke értelmében, ha a valamely tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező fogyasztó másik országban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező kereskedővel köt szerződést, és a kereskedő kereskedelmi tevékenysége bármilyen úton a fogyasztó lakóhelye szerinti országra irányul, akkor a szerződésre jogválasztás hiányában a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti állam joga az irányadó. A felek között jogválasztásra is van lehetőség, azonban ez nem foszthatja meg a fogyasztót a szokásos tartózkodási helye szerinti jogban biztosított védelemtől. E védelmi szabályok kötelezően alkalmazandó jognak minősülnek, melytől a felek kölcsönös megállapodással sem térhetnek el. A tagállami bíróságok tehát továbbra is az uniós fogyasztóvédelmi jog szabályait fogják alkalmazni, abban az esetben is, ha a kereskedő az Egyesült Királyságban működik.

A Róma I. rendelet jogforrási előzménye az 1980-as Római Egyezmény a szerződésekre alkalmazandó jog meghatározásáról.⁴⁷ Az egyezmény hasonló jellemzőkkel rendelkezik, mint a Brüsszeli Egyezmény: többoldalú zárt egyezmény (csak tagállamok lehettek szerződő felek) és az *acqui* része. Univerzális hatálya értelmében alkalmazása nem szerződő államok jogára is kiterjed.⁴⁸ A Római Egyezmény helyébe lépő Róma I. rendelet – Dánia kivételével – minden tagállamban hatályon kívül helyezte az egyezményt. Ennek megfelelően a Római Egyezmény jelenleg is érvényben van Dániában, és továbbra is alkalmazandó a Róma I. rendelet alkalmazása előtt megkötött szerződéses kötelezettségekre. Az egyezmény részlegesen hatályban maradt, így ennek okán felmerült az Egyesült Királyság ismételt csatlakozása, de az egyezmény zártkörű jellege miatt ennek kivitelezhetősége minden realitást nélkülöz.

⁴⁶ Róma I. rendelet „2. cikk Egyetemes alkalmazás

Az e rendelet szerint meghatározott jogot akkor is alkalmazni kell, ha e jog nem egy tagállam joga.”

⁴⁷ Egyezmény a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról, aláírásra megnyitva Rómában 1980. június 19-én (OJ L 266, 9.10.1980, 1–19. o.).

⁴⁸ Római Egyezmény „2. cikk Nem szerződő államok jogának alkalmazása

Az ezen egyezmény szerint meghatározott jogot akkor is alkalmazni kell, ha e jog egy nem szerződő állam joga.”

Az Egyesült Királyság egyébként is, jelen álláspontjával összhangban, az uniós joganyagtól inkább távolodni kíván, mint közeledni.

A szerződésen kívüli kötelezettségekre alkalmazandó jogot előírányzó Róma II. rendelet, hasonlóan a Róma I. rendelethez univerzális hatályú,⁴⁹ így az Egyesült Királyság kilépése szintén nem releváns a tagállami bíróságok alkalmazása szempontjából. E rendeletben a fő kapcsoló szabály a kár bekövetkezésének helye (*lex loci delicti*), ami azt jelenti, hogy annak az államnak a jogát kell alkalmazni a deliktuális cselekmények elbírálására, amelynek a területén bekövetkezett a kár, függetlenül attól, hogy tagállam vagy harmadik állam a helyszín.

Összegző gondolatok

„Aki kilép, nagy árat fizet” – nyilatkozta *Jean-Claude Juncker*, az Európai Bizottság volt elnöke 2020. január 31-én adott interjújában,⁵⁰ utalva ezzel azokra a nehézségekre, amelyek az Egyesült Királyságra várnak az EU-val való további tárgyalásokon.

A kilépés napjától kezdődően az Egyesült Királyság már nem vesz részt a polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködésben, nem folytatódnak a függőben levő együttműködések és nem indulnak új együttműködési eljárások az uniós jog alapján. Ha a tagállamok ilyen együttműködési eljárásokat kívánnak folytatni, akkor azokat a nemzeti jogszabályaik szerint, illetve a nemzetközi egyezmények szerint folytathatják. Ez utóbbinak a lehetősége csak akkor áll fenn, amennyiben az EU vagy az adott tagállam és az Egyesült Királyság egyaránt részese a vonatkozó egyezményeknek.

Jean-Claude Juncker nyilatkozatával lehet egyetérteni vagy vitatni, az egészen biztos, hogy az EU és a harmadik állammá váló Egyesült Királyság közötti jövőbeni nemzetközi magánjogi kapcsolatrendszer építése során óhatatlanul *felértékelődnek a nemzetközi magánjogi multilaterális nemzetközi egyezmények, amelyeken belül vezető szerepe lesz a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferencia égisze alatt születetteknek.*

⁴⁹ Róma II. rendelet „3. cikk Egyetemes alkalmazás

Az e rendelet által meghatározott jogot akkor is alkalmazni kell, ha e jog nem egy tagállam joga.”

⁵⁰ Lásd: <https://hu.euronews.com/2020/01/31/juncker-aki-kilep-nagy-arat-fizet>

Felhasznált irodalom

- Gombos Katalin* [2013]: A polgári és kereskedelmi ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés jelenlegi helyzete az Európai Unióban. *Acta Universitatis Szegediensis, forum: acta juridica et politica*, Vol. 3., No. 2., 49–65. o.
- Gyuris Árpád* [2018]: A Brexit hatása az Egyesült Királyság magánjogára. *Glossa Iuridica*, 1–2/2018, 253–274. o.
- Horváthy Balázs* [2019]: Az Európai Unió és az Egyesült Királyság kereskedelmi jogi kapcsolatrendszere a brexit után. *Külgazdaság*, 11–12. sz., 111–127. o.
- Kengyel Miklós* [2017]: Brüsszeltől – Brüsszelig. Tanulmányok az európai polgári eljárásjog köréből. Az európai polgári eljárásjog fogalmához. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017.
- Mansel, Heinz-Peter – Thorn, Karsten – Wagner, Rolf*: [2019]: Europäisches Kollisionsrecht 2018. Endspurt! *IPRAX*, 2., 85–119. o.
- Pilich, Mateusz* [2017]: Brexit and EU private international law: May the UK stay in? *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Vol. 24., No. 3., 382–398. o.
- Stone, Peter* [2014]: EU Private International Law. Elgar European Law, 2014, Celtenham UK-Northampton, Ma USA.
- Ungerer, Johannes* [2019]: Consequences of Brexit for European Private International Law. *European Papers*, Vol. 4., No. 1., 395–407. o.